

ANAYASA PAKETİ-GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

1980'den 2010'a geriye gidişin son halkası referandum:

KontROLSÜZ GÜÇ ARAYIŞINDA İKTİDARIN HALK OYUNU

- ◇ **Kaldırılan vesayet rejimi mi? Yargı denetimi mi?**
- ◇ **İktidarın hedefinde hangi davalar var?**
- ◇ **Kamu yararı subjektif bir kavram mı?**
- ◇ **Askerler sivil mahkemelerde mi yargılanacak?**
- ◇ **12 Eylül hesaplaşma mı, yola devam mı?**
- ◇ **Anayasa Paketi yeni haklar getiriyor mu?**

TMMOB
Elektrik Mühendisleri Odası

1954

ANAYASA PAKETİ-GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

1980'den 2010'a geriye gidişin son halkası referandum:

**KontROLSÜZ güç arayışında
İktidarın halk oyunu**

TMMOB ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI

1954

Anayasa Paketi- Görüş ve Öneriler

1980'den 2010'a geriye gidişin son halkası referandum:

KontROLSÜZ GÜÇ ARAYIŞINDA İKTİDARIN HALK OYUNU

EMO Yayın No: GY/2010/13
1. Basım, Ağustos 2010, Ankara
ISBN: 978-605-01-0007-5

Adres

Ihlamur Sokak No: 10 Kızılay-Ankara
Tel: (0.312) 425 32 72-73 Faks: (0.312) 417 38 18
e-posta: emo@emo.org.tr <http://www.emo.org.tr>

324.9561 ELE 2010
Elektrik Mühendisleri Odası

1980'den 2010'a geriye gidişin son halkası referandum: KontROLSÜZ GÜÇ
ARAYIŞINDA İKTİDARIN HALK OYUNU: EMO,--Ankara: EMO Yayınları 2010.
32 s.; 24 cm (EMO yayın no: GY/2010/13
ISBN:978-605-01-0007-5
Anayasa--Referandum

Dizgi ve Tasarım

PLAR

Yüksel Caddesi No: 35/12 • 06420, yenişehir-Ankara
Tel: 0312 432 01 83-93 Faks: 0312 432 54 22
e-posta: plar@ftnet.net.tr

Baskı

Mattek Matbaacılık Ltd. Şti.
Adres: Adakale Sokak No:32/27 Kızılay-ANKARA
Tel: 0312 4332310 Faks: 0312 4340356

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	5
GİRİŞ	7
ANAYASA'DA NELER-NEDEN DEĞİŞTİRİLİYOR?	8
YARGI KAMU YARARINA DEĞİL, YÜRÜTMENİN İRDESİNE BAKSIN	9
ÜST YARGIYA ANAYASA DARBESİ	21
TEMEL HAKLAR PAKETE DOLGU MALZEMESİ	27
SONUÇ	31

SUNUŞ

Darbe döneminin ürünü olan ve bugünkü siyasal ortamı hazırlayan 1982 Anayasası'nın değiştirilmesi gerektiği yıllardır dile getirilmektedir. Temel hak ve özgürlükleri esas alarak, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletini oluşturacak şekilde anayasanın yeniden düzenlenmesi talebi, pek çok kurum ve kuruluş yanında TMMOB ve bağlı odaları tarafından da defalarca gündeme getirilmiştir. Ancak bugüne kadar yapılan Anayasa değişikliklerinde bu talep hep görmezden gelinmiştir. AKP Hükümeti'nin referanduma sunduğu Anayasa değişiklik paketi de ne yazık ki siyasal iktidarın kendi anayasasını topluma dayatma anlayışının bir ürünüdür. Anayasa değişiklikleriyle ilgili meslek örgütlerinin, sendikaların ve diğer örgütlü toplum kesimlerinin de görüşlerine başvurulmamıştır.

Elektrik Mühendisleri Odası, kuruluş yetkisini Anayasa'dan alan kamu tüzel kişiliğine sahip bir meslek örgütü olarak, üyeleriyle ilgili yetki ve sorumlulukları yanında uzmanlık alanlarıyla ilgili kamu yararına işlemlerin tesis edilmesini sağlama görevini de üstlenmiştir. Demokratik bir meslek örgütü olarak, halkoymasına sunulan Anayasa paketine ilişkin görüş ve değerlendirmelerimizi kamuoyu ile paylaşmayı görev olarak kabul ediyoruz. EMO, mesleki alanlarına ilişkin bugüne kadar yargı önüne taşıdığı davalarla, idarenin hukuka ve kamu yararına aykırı işlemlerinin iptalini sağlamıştır. Yapılan Anayasa değişikliğiyle idari yargıya yapılan müdahale, EMO'nun ve diğer meslek örgütlerinin taraf oldukları konularda sürdürdükleri mücadeleyi de sınırlandıracaktır.

Anayasa paketiyle ilgili sürdürülen siyasal kampanyalarda konu bir anayasa tartışmasının ötesinde genel ifadeler kullanılarak, AKP'nin 7 yıllık siyasetiyle sınırlı ele alınmaktadır. Diğer yandan düzenlemelerin ülkenin demokratikleşmesinde ileri bir adım olduğunu varsayan yaklaşımlar da genel söylemlerle ifade edilmekte ve değişiklikleri "AKP yaptığı için karşı çıkıldığı" gibi söylemler öne çıkarılmaktadır. Halbuki anayasa değişikliğinin getirdiği düzenlemelerin tek tek ele alınması kadar, bütüncül olarak değerlendirilmesi ve genel yaklaşımların dışında ülkenin içinde bulunduğu ekonomik, sosyal ve siyasal koşulların içerisinde ne anlam ifade ettiğinin tartışılması zorunludur. AKP eliyle ülkenin yeniden dizaynına dönük olarak ne tip ipuçları içerdiğinin, tarihsel boyutuyla ayrıntılı olarak ifade edilmesine, her kurumun kendi alanından derinlikli bir yaklaşım sergilemesine de ihtiyaç bulunmaktadır. Türkiye'deki siyasal sistemin toplumu apolitikleştirme süreci içerisinde, anayasa paketine dair bilgi edinmeden şu veya bu şekilde oy verilmesi istenmektedir. Bu durum halk oylamasının demokratik bir süreç olmaktan çok toplumsal refleksleri sapıtacak, esasen siyasal

iktidarın istediği sonucu elde etmesine hizmet edecek bir araç olarak kullanıldığını göstermektedir. EMO olarak, sürdürülen kampanyalardaki genel söylem ve yaklaşımların dışında, anayasa paketini kendi alanımızdan ve mümkün olduğunca kapsamlı bir şekilde ele aldık.

Bu çalışmamız incelendiğinde anlaşılacağı gibi, anayasa değişikliği ne yazık ki EMO olarak kamu yararı açısından yargı önüne taşıdığımız pek çok idari işlemin iptaliyle sonuçlanan süreçlere yönelik olarak yargı yetkisini kısıtlamaya dönük bir müdahale içermektedir. Anayasa değişikliğinin toplumsal mücadele ve hak arama çabalarına darbe niteliğinde hükümler taşıması, Anayasa değişiklik paketinin EMO tarafından ayrıntılı olarak incelenmesini zorunlu kılmıştır. Üyelerimizin ve kamuoyunun, oylarına sunulan Anayasa paketi hakkında bütüncül olarak bilgilennemelerine yardımcı olmak amacıyla, bir kerede oylanacak olan tüm düzenlemeler tek tek ele alınmaya çalışılmıştır. Ancak EMO'nun her türlü siyasal baskıya karşın kamusal alanın tahrir edilmesi ve özelleştirmelere karşı yürüttüğü mücadeleyi etkileme olasılığı bulunan değişiklik maddeleri çalışmada öncelikli olarak değerlendirilmiştir.

Anayasa değişiklik paketine bütün olarak bakıldığında yargının hedef alındığı, güçler ayrımı ilkesinin tahrir edildiği, yürütmeyi temsil eden siyasal iktidarın denetleyicisi konumundaki yargının iktidara bağımlılığının artırıldığı ve denetim yetkisinin kısıtlandığı tespit edilmektedir. Ülkemizin idari yapılanmasında otoriter ve totaliter eğilimleri güçlendirici bu değişikliklerin yanında halkoylamasına sunulmasına gerek olmayan, çoğu yasa düzeyinde rahatlıkla yaşama geçirilebilecek olan düzenlemeler pakete iliştilmiştir. Hatta yasal olarak mevcut olmasına rağmen işletilmeyen ya da içeriği boşaltılan haklar büyük adımlarmış gibi sunulmuş anayasa paketine konulmuştur. EMO olarak yaptığımız bu çalışma ile kamu yararı ve hukuk devleti ilkesinin tahrir edilmesine karşı, meslektaşlarımızı ve kamuoyunu anayasa değişikliğine ilişkin halk oylamasında "HAYIR" oyu vermeye çağırıyoruz.

Cengiz GÖLTAŞ

EMO 42. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı

GİRİŞ

12 Eylül Anayasası olarak adlandırılan 7 Kasım 1982 Pazar günü yapılan halkoylaması sonucu yüzde 91.17 oy oranıyla kabul edilen Türkiye Cumhuriyeti Anayasası bugüne kadar 16 kez değişikliğe uğramıştır. Bu düzenlemelerle 194 maddelik 12 Eylül Anayasası'nın toplam 80 maddesi değiştirilmiştir. 1982 Anayasası'nın antidemokratik bir kısım maddelerinde iyileştirmeler yapılırken, 1999 yılında yapılan bir değişiklikle özelleştirmelerin anayasa hükmü haline gelmesi, kamu hizmeti imtiyaz sözleşmelerine tahkim şartı konulması ve bu sözleşmelerin Danıştay denetiminden geçirilmesinin sınırlandırılması gibi değişikliklerle piyasalaştırma sürecinin eksikleri tamamlanmıştır. Bu değişikliklerin içeriği ayrıca tartışma konusu olmakla birlikte, siyasi yasaklarla ilgili anayasanın geçici maddesi gereği zorunlu olarak halk oylamasına gidilmesi dışında anayasada yapılan tüm değişiklikler halkoylamasına gerek duyulmadan yasama organı olan TBMM'de gerçekleştirilmiştir. Siyasal istikrarı sağlamasıyla övünen ve TBMM'de çoğunluğa sahip olan AKP iktidarları döneminde ise yasama organı uzlaşma zemini olmaktan çıkarılmıştır. 12 Eylül 2010 tarihinde ikinci kez anayasa değişikliği için referanduma gidilmek zorunda kalınmıştır. Yasama organının uzlaşma zemini olmaktan çıkarılması ve yürütmenin baskısı altına alınmasının bir sonucu olarak icraata yönelik meşruluk arayışı halkoylamasına taşınmaktadır. Ancak bugün her kesimin eleştirdiği, AKP iktidarının bile ortadan kaldırdığını savunduğu 12 Eylül Anayasası'nın da yüzde 90'ları aşan çoğunlukla kabul edilmiş olmasının, her zaman çoğunluğun meşruluk kazandırmadığının açık kanıtı olduğu bilinmelidir.

Bugün anayasada yapılmak istenen ve referanduma sunulan değişiklikleri hazırlayan AKP, ne TBMM'de yer alan partilerden, ne de seçim barajını aşamayıp TBMM'ye giremeyen partilerden görüş ve öneri almamıştır. Pakete yönelik eleştirileri, düzeltme önerilerini dikkate almadığı gibi, kimi düzenlemeleri referanduma gerek olmaksızın TBMM'den geçirme önerilerini de yok saymıştır. Bu dayatma anlayışı nedeniyle bugün birbirleriyle ilgisi olmayan çok sayıda düzenlemeye, yapılacak tek bir oylama ile halk "evet" ya da "hayır" demeye zorlanmaktadır.

Toplumsal kesimlerin de görüşleri alınmadan hazırlanan değişiklik paketi yine AKP milletvekillerinin oyları ve AKP'den seçilerek Cumhurbaşkanı olan Abdullah Gül'ün onayı ile 13 Mayıs 2010 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Ardından 111 milletvekilinin başvurusu üzerine Anayasa Mahkemesi kimi ayrıntı hükümlerin Anayasa'nın değiştirilemez hükümlerine aykırı olduğu gerekçesiyle iptaline karar vermiştir. Yüksek Seçim Kurulu'nun 2 Ağustos 2010 tarihinde verdiği karara göre de iptal edilen bölümler dışında kalan hükümler 12 Eylül 2010 tarihinde oylanacaktır.

ANAYASA'DA NELER-NEDEN DEĞİŞTİRİLİYOR?

YARGI KAMU YARARINA DEĞİL YÜRÜTMENİN İRADESİNE BAKSIN

Halkoyuna sunulan değişiklik paketinde, Anayasa'nın 125. maddesine, yürütme organının yargısal denetimine sınırlama getiren bir düzenleme eklenmek istenmektedir:

"Yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olup, hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz."

Konunun anlaşılabilmesi için mevcut düzenlemeler hakkında bilgi verilmesinde yarar bulunmaktadır.

Anayasa'nın yürürlükte olan 125. maddesinin 4. fıkrasında *"Yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. Yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı verilemez"* denilmektedir. Bu düzenleme açıkça yargının hukuka uygun olup olmadığıyla sınırlı olarak karar alabileceğini, idari eylem ve işlemlerde idarenin takdir yetkisini kaldıramayacağını yani yerindelik denetiminin yasak olduğunu belirtmektedir.

Anayasa'nın bu hükmü gereği 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasası'nın 2. maddesinde ise şu düzenlemeye yer verilmiştir:

"İdari yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. İdari mahkemeler; yerindelik denetimi yapamazlar, yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya idarenin takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı veremezler."

İdari yargı yetkisinin sınırlarını belirleyen bu Yasa'da yerindelik denetimi açıkça yasaklanmıştır ve idari yargı mercileri de yerindelik denetimi yapmamaktadır. Elbette ki bütün yargı kararları gibi idari yargının kararları da zaman zaman tartışılmaktadır. Yetki sınırlarının dışına taşıdığı yorumları yapıldığı kadar denetim yetkisini idarenin lehine kullandığı eleştirileri de olmaktadır. Esas olan idarenin tüm eylem ve işlemlerinin hukuksal olarak **denetlenebilir olması** ve yasaların çizdiği sınırlar içerisinde getirilecek yorumun yargı organına bırakılmasıdır. Kaldı ki yargının işleyiş sürecinde, temyiz ve karar düzeltme gibi hukuki başvuru yolları ile yasaların çizdiği çerçeveye uygunluk sağlayacak mekanizmalar da bulunmaktadır. Ayrıca yüksek yargı organları, verdikleri kararlarla içtihat oluşturmak suretiyle bu yetkilerin sınırlarını da hukuksal olarak belirlemektedirler. Hukuk devletinin işleyişi ve mantığı da bunu gerektirmektedir.

Yargıya “yerindelik” bahanesi ile baskı

O halde Anayasa’da ve yasada var olan bir düzenleme, yeni bir kuralmış gibi sunularak Anayasa’da neden vurgulu hale getirilmektedir? Üstelik idari eylem ve işlemlerin yerindelik denetimi yapılamayacağına dair yukarıda bahsettiğimiz hükümler bulunmakta iken, “*yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz*” ibaresi neden Anayasa’ya eklenme gereği duyulmuştur? Bu sorunun yanıtı için öncelikle Anayasa değişikliğinin bu maddeyle ilgili gerekçesine bakmamız gerekiyor. Düzenlemenin gerekçesi aynen şu şekildedir:

“125’inci maddenin dördüncü fıkrasında, yargı yetkisinin, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile smurlı olduğu; yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı verilemeyeceği hükmüne bağlanmış ve maddenin gerekçesinde ‘...yargı organının idari işlemin yerindeliğini denetlemeyeceği...’ belirtilmiş olmasına rağmen, uygulamada bu hükmü uymayacak şekilde yargı kararlarının verildiği görüldüğünden, bu tür uygulamaların önüne geçilmesi amacıyla, fıkra da yargı yetkisinin, hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamayacağı açıkça vurgulanmıştır. Bu ilkenin Anayasada yer almasının yargı pratiğimizden kaynaklandığı ve önleyici işlevi olacağı açıktır. Yerindelik denetimi, yürütme iktidarının negatif kullanımı anlamına gelir.”

Yani kısaca deniyor ki; “Anayasa’nın gerekçesinde ve yasalarda açıkça yerindelik denetimi yasaklanmış olmasına rağmen, yargı organları bu hükmü uymuyorlar, Anayasa’ya bu hükmü açık bir şekilde yazmak suretiyle yargı organlarının idarenin eylem ve işlemlerinin hukuksal denetimine yönelik verdiği kimi kararları önleyeceğiz.”

Bu hükmün getiriliş amacının “yerindelik denetiminin” yapılmasına yasak getirmek olmadığı düzenleniş şeklinden ve gerekçesinden açıkça anlaşılmaktadır. Zaten yerindelik denetimi yapmayan idari yargı organlarının, **hukuka uygunluk denetimi** sırasında verdiği iptal kararları hedef alınmaktadır.

Hedefte ne tür davalar var?

Peki hangi davalarda yargı organlarının yerindelik denetimi yapmayacağı ilkesine aykırı kararlar verdiği iddia edilmektedir? **Anayasa’daki bu düzenlemeyle hangi yargı kararlarının verilmesi önlenecektir?** Bu sorunun yanıtı ise Anayasa değişikliğini hazırlayan iktidar partisinin açıklamalarında yer almaktadır. AKP’nin İnternet sayfasında yayınladığı Genel Başkan Yardımcısı Hüseyin Çelik imzalı 25 Nisan 2010 tarihli 3 No’lu basın bilgilendirme notunda, hangi davaların önüne geçilmek istendiği görülmektedir. Bu notta şöyle denilmektedir:

“Aynı madde ile Anayasa’nın 125. maddesinin 4. fıkrasında, yapılan yeni bir düzenleme ile yargının ‘yerindelik’ denetimi yapamayacağı açıklığa kavuşturulmuştur. Yargısal denetim hakkı ‘hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz’ ifadesi, tereddütleri ortadan kaldıracaktır.

Esasen 125. maddenin 4. fıkrası, yargı denetimini, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlandırmış, yürütmenin takdir yetkisini ortadan kaldıracak şekilde yargının idari işlem tesis etmesi yasaklanmıştır. Ancak, uygulamada yargı, bugüne kadar maalesef yerindelik denetimi yaparak idarenin elini kolunu bağlayan, ekonomiye büyük zararlar veren kararlara imza atmıştır.

Kamu yararı gibi subjektif bir kavramla birçok özelleştirme kararı iptal edilmiş, küresel sermayenin Türkiye’de yatırım yapması ile ilgili birçok zorluk çıkarılmıştır. Sadece 90’lı yıllarda Telekom’un özelleştirilmesine mani olunması sonucu Türkiye, yaklaşık 25 milyar dolarlık zarara uğratılmıştır.

25 milyar dolarla, Türkiye’nin eğitim ve sağlık altyapısı bir yılda İsviçre’nin düzeyine getirilebilir.

Bu düzenleme, yönetenlerin yargı denetiminden kaçması anlamına gelmez. Sadece yargı kendi alanında, yürütme de kendi alanında kalacaktır.”

AKP açıklaması Anayasa değişikliği ile esas olarak neyin hedeflendiğini ele vermekte, “Bu düzenleme, yönetenlerin yargı denetiminden kaçması anlamına gelmez” demek suretiyle niyetlerini perdelemeye çalışmaktadır. AKP’nin Anayasa değişikliği ile ilgili olarak asıl amacının yargı organının yürütmenin vesayeti altına alınması, yürütmenin eylem ve işlemleri üzerindeki yargısal denetimin sınırlarının daraltılması olduğu kendi ifadeleriyle açıkça çıkmaktadır.

Kamu yararı kavramı yok edilmek isteniyor

Bugüne kadar Elektrik Mühendisleri Odası olarak gerek enerji alanında gerekse telekomünikasyon alanında kamu yararına aykırı olarak gerçekleştirilen özelleştirme işlemlerini yargı önüne taşıdık ve iptal edilmelerini sağladık. AKP düzenlediği Anayasa değişikliği ile gerek EMO’nun gerekse diğer meslek örgütleri, sendikalar ve demokratik kitle örgütlerinin kamu yararına aykırı işlemlere karşı yürüttüğü hukuki mücadeleyi hedef almıştır. Yalnızca AKP iktidarı dönemiyle sınırlı

AKP düzenlediği Anayasa değişikliği ile gerek EMO’nun gerekse diğer meslek örgütleri, sendikalar ve demokratik kitle örgütlerinin kamu yararına aykırı işlemlere karşı yürüttüğü hukuki mücadeleyi hedef almıştır.

kalmadan, bu iktidardan önce de, özelleştirmecilerin keyfi işlemlerini, ülkemizin yeraltı ve yerüstü kaynaklarını yerli ve yabancı sermayeye peşkeş çeken, kamu hizmeti kavramını ortadan kaldıran, yüz binlerce çalışanı mağdur eden, enerji ve telekomünikasyon hizmetlerinin pahalılaşmasına yol açan uygulamalarına karşı her türlü meşru yolla mücadelemizi sürdürdük. Bu mücadelemizde en önemli dayanağımız, ülkeyi yönetenlerin hukuka uygun olmayan tasarruflarının yargısal denetiminin sağlanması olmuştur. Hemen her iktidar döneminde, bizlerin açtığı bu davaların önünün kesilmesi için çeşitli yöntemlere başvurulmuş, Anayasa Mahkemesi ve Danıştay başta olmak üzere yargı organları üzerinde baskı oluşturulmaya çalışılmıştır. Her şeye rağmen hukuk kurallarının işletilmesi için çaba gösterilerek, sınırsız piyasa hakimiyetinin kurulmasına yönelik keyfi uygulamalarla mücadele bugüne kadar sürdürülmüştür.

Özelleştirme uygulamalarının hukuka uygunluğunun denetimiyle ilgili olarak daha önce 13 Ağustos 1999 tarihinde yapılan Anayasa değişikliği ile önemli kısıtlamalar getirilmiştir. Kamu hizmeti imtiyaz sözleşmelerinin özel hukuk sözleşmesi olarak düzenlenebileceği ve bu sözleşmelere uluslararası **tahkim şartı** konulabileceği Anayasa'ya eklenerek, yargısal denetime önemli bir sınırlama konulmuştur. Bugün halk oylamasına sunulması gündemde olan Anayasa paketi ile bu sınırlama daha kapsayıcı hale getirilmekte, AKP bildirisinden de anlaşılacağı gibi **kamu yararına uygunluk denetiminin engellenmesi** kapsama alınmaktadır.

Keyfi uygulamalar denetlenmesin mi?

Gerek Anayasa değişikliğinin gerekçesinde, gerekse AKP'nin yayınladığı 25 Nisan 2010 tarihli bildiri, Temmuz 2010 tarihli "*Anayasa Değişiklik Paketi ile İlgili Sorular ve Cevapları*" adlı broşür ve AKP Genel Başkanı başta olmak üzere yetkililerinin konuşmalarında, idari eylem ve işlemlerin kamu yararına uygunluğunun denetlenmesinin engellenmek istendiği açıkça ifade edilmektedir. **Bir işlemin kamu yararına uygun olup olmadığının denetlenmesi yerindelik denetimi değil, hukuka uygunluk denetimidir ve idare hukukunun doğduğu günden bu yana**

Bir işlemin kamu yararına uygun olup olmadığının denetlenmesi yerindelik denetimi değil, hukuka uygunluk denetimidir ve idare hukukunun doğduğu günden bu yana uygulanmaktadır. Kamu yararının "subjektif" bir kavram olduğunu ileri süren AKP'nin, ülkeyi yönetirken yaptığı işlemleri hangi kavramlara dayandırarak gerçekleştirdiği merak konusudur.

uygulanmaktadır. Kamu yararının “*subjektif*” bir kavram olduğunu ileri süren AKP’nin, ülkeyi yönetirken yaptığı işlemleri hangi kavramlara dayandırarak gerçekleştirdiği merak konusudur. AKP Hükümeti kamu yararını hiçe mi saymaktadır? Ya da bu “*subjektif*” kavrama yalnızca kendi penceresinden mi bakılmasını istemektedir? AKP’nin “*subjektif*” ve dolayısıyla “*keyfi*” uygulamalarının denetimi yapılmayacak mıdır? Yoksa kuvvetler ayrılığı ilkesi mi ortadan kaldırılmak istenmektedir? Siyasal iktidarın “*darbe karşıtlığı*”, “*vesayet yönetiminden kurtulma*”, “*demokratik açılım*” gibi kulağa hoş gelen söylemlerinin ardında demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından birini, hukuk devletini yok sayan bir anlayışla, kuvvetler ayrılığı ilkesini zayıflatmak amaç ve hevesinde bulunduğu açıkça ortaya çıkmıştır.

Temel hak ve özgürlükler hedefte

Temel insan hak ve özgürlükleri, anayasalarda ve yasalarda yer alan şekilden öte, Anayasa Mahkemesi ve Danıştay gibi yüksek yargı organlarına kararlarıyla genişlemekte ve içtihat yoluyla hukuk dünyasına kazandırılmaktadır. Bu olgu tüm demokratik hukuk devletlerinde aynı şekilde işlenmektedir. AKP iktidarı, ülkenin “*hakimler devleti*” olmaya götürüldüğü iddiasıyla, yargı kararlarının demokratik hak ve özgürlüklerin sınırlarını genişletme işlevini tamamen ortadan kaldırmayı hedefine almıştır.

Ülkede üretime yönelik hiçbir yatırım yapılmadan, kamunun elinde bulunan ve yurttaşların ortak ihtiyaçlarının sağlanmasına yönelik kamu hizmetleri piyasaya açılırken, kamu yararı kavramı da ortadan kaldırılmaktadır. Artık “*özel çıkarlar*”, “*sermaye gruplarının çıkarları*”, “*iktidardakilerin çıkarları*” ön plana çıkmaktadır. “*Kamu yararı*” kavramı istenmeyen bir kavram haline getirilmiş, siyasi iktidarın hizmet ölçütleri arasından çıkartılmıştır. Aynı şekilde yargı organlarının

Ülkede üretime yönelik hiçbir yatırım yapılmadan, kamunun elinde bulunan ve yurttaşların ortak ihtiyaçlarının sağlanmasına yönelik kamu hizmetleri piyasaya açılırken, kamu yararı kavramı da ortadan kaldırılmaktadır. Artık “özel çıkarlar”, “sermaye gruplarının çıkarları”, “iktidardakilerin çıkarları” ön plana çıkmaktadır. “Kamu yararı” kavramı istenmeyen bir kavram haline getirilmiş, siyasi iktidarın hizmet ölçütleri arasından çıkartılmıştır. Aynı şekilde yargı organlarının da bu ölçüte bakmaması talep edilmeye başlanmıştır. Şimdi de yargı üzerinde bu yönde kurulan baskı Anayasa hükmü haline getirilmek istenmektedir.

da bu ölçüde bakmaması talep edilmeye başlanmıştır. Şimdi de yargı üzerinde bu yönde kurulan baskı Anayasa hükmü haline getirilmek istenmektedir.

AKP yetkililerinin, yalnızca özelleştirmelerle ilgili kimi davaları ağızlarına dolamış olmakla birlikte kamu yararı çerçevesinde verilen **tüm yargı kararlarını hedeflerine koydukları** anlaşılmaktadır. Anayasa değişikliğinin gerekçesinde de genel bir ifade ile yargı kararlarının yürütmenin takdir yetkisini sınırlandırdığı belirtildiğinden, bu değişiklikten **idari yargıda görülen bütün davaların etkilenmesi söz konusu olacaktır**. Bu kapsamda siyasal iktidarların kadrolaşma hareketi kapsamında gerçekleştirdiği atama işlemlerinden disiplin cezalarına, imar uygulamalarından çevreye zarar veren uygulamalara, telefon, ulaşım gibi temel kamu hizmetlerinin fiyatlarının belirlenmesine varıncaya kadar idari yargılama konusu olan pek çok davada idari işlemlerin **amaç bakımından** denetlenmesi önlenecektir.

Bütün idari işlem ve eylemlerin amacının kamu yararı olması gerekmektedir ki bu en temel hukuka uygunluk denetimini oluşturmaktadır. Bunun yanında yasama organı da her yasanın ilk maddesinde amacı düzenlemekte, o yasa kapsamında yapılacak işlemlerin de bu amaç maddesine uygunluğunu şart koşmaktadır. Yasalar çerçevesinde hukuki denetim yapan yargı organının da bu kapsamda amaç maddesiyle uyarlılığı ve idari işlemlerin temel amacını oluşturan kamu yararını gözetmesini, yürütmenin takdir yetkisine müdahale olarak değerlendirmek abesle iştirgaldir.

AKP, darbecilerin açtığı yoldan ilerliyor

Bu süreç 1980'li yılların ortalarında, bizzat 12 Eylül askeri darbesinin yarattığı siyasal ve ekonomik iklim içerisinde şekillenmiş, artan bir ivme ile günümüze kadar ulaşmıştır. Anayasa değişikliği ile de bu askeri darbe dönemi uygulamalarının bir adım ötesine geçilmek istenmektedir. AKP iktidarının ülkemizin demokratik hukuk düzenini daha da geriye götüreceği bu adımın anlaşılabilmesi için tarihsel bir perspektif içerisinde bugün gelinen noktanın değerlendirilmesi gerekmektedir. Ülkemizin küresel sermayeye eklemlenmesi sürecinde hukuk düzeninde kritik tarihsel dönüm noktalarında yapılan bu değişiklikler, AKP iktidarının ne kadar "demokrat" olduğunu gözler önüne serecek niteliktedir. Bir özgürlükler Anayasası olarak bilinen 1961 Anayasası'nın 114. maddesinde yargı denetimine şu şekilde yer verilmiştir:

"İdarenin hiçbir eylem ve işlemi, hiçbir halde, yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılamaz.

İdarenin işlemlerinden dolayı açılacak dâvalarda süre aşımı, yazılı bildirim tarihinden başlar.

İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

Görüldüğü gibi 1961 Anayasası, yargı denetiminin dışında tutulan hiçbir idari eylem ve işlem tanımlamamıştır. Düzenleme anlaşılır, kısa ve sadedir.

1971 yılında verilen 12 Mart Askeri Muhtırası'nın ardından, dönemin Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç'ın "sosyal gelişmenin ekonomik gelişmenin önüne geçtiği" yönündeki sözlerine paralel olarak 1961 Anayasası'na müdahalelerde bulunulmuştur. İdarenin eylem ve işlemlerinin yargısal denetimi sınırlandırılarak, Anayasa'daki hüküm şu şekle dönüştürülmüştür:

"İdarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolu açıktır. Yargı yetkisi, yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini sınırlayacak tarzda kullanılamaz. İdari eylem ve işlem niteliğinde yargı kararı verilemez. İdarenin işlemlerinden dolayı açılacak dâvalarda süre aşımı, yazılı bildirim tarihinden başlar. İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

Böylece, idari eylem ve işlemlerin yargısal denetimiyle ilgili temel bir kısıtlamayı 12 Mart darbecileri Anayasa'ya ekletmişlerdir.

12 Eylül Askeri Darbesi'nin ardından hazırlanan 1982 Anayasası ile yargı denetimi daha da sınırlandırılarak "İdarenin takdir yetkisini kaldırarak şekilde yargı kararı verilemeyeceği" hükmü getirilmiştir. Cumhurbaşkanı'nun tek başına yapacağı işlemler ile Yüksek Askeri Şura (YAŞ) kararları da tamamen yargı denetimi dışında bırakılmıştır.

Bu geriye gidiş devam ederek, 1999 yılında küresel sermayenin istekleri doğrultusunda yargı denetimine önemli bir kısıtlama getiren şu düzenleme eklenmiştir:

"Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların milli veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülebilir. Milletlerarası tahkime ancak yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklar için gidilebilir."

Bugünkü Anayasa değişiklik paketinde ise YAŞ kararlarına yargı yolunu kapatan hüküm değiştirilerek, Şura'nın yalnızca "ilişik kesme kararlarına" karşı yargı yolu açılmaktadır. Bu düzenleme disiplinsizlik ya da irticai davranışlarından dolayı Türk Silahlı Kuvvetleri ile ilişkisi kesilen askeri personel hakkında verilen kararlar için yargıya başvurulmasının önünü açarken, YAŞ'ın diğer kararlarıyla

Darbe dönemlerinin anayasalarından daha da öteye gidilmek suretiyle, idari yargı pratiğine müdahale anlamını taşıyan bir hükümle yürütme organının yargısal denetimi daha da sınırlandırılmaktadır.

ilgili yargısal denetim yapılamamasını halen koruyan bir özelliktir. Diğer yandan Cumhurbaşkanı'nın tek başına yapacağı işlemler için de yargı yolu kapalıdır ve 12 Eylül Anayasası ile getirilen bu hükme ilişkin olarak Anayasa değişikliği herhangi bir demokratik adım içermektedir. Aksine, darbe dönemlerinin anayasalarından daha da öteye gidilmek suretiyle, idari yargı pratiğine müdahale anlamını taşıyan bir hükümle yürütme organının yargısal denetimi daha da sınırlandırılmaktadır.

Görüldüğü gibi, referanduma sunulan Anayasa paketi, siyasal iktidarın denetlenmesi bakımından **darbe dönemlerinin bir devamı niteliğinde, yurttaşların hukuksal denetim hakkını kısıtlayan bir içerik taşımaktadır.** Bu Anayasa paketi, ülkenin çalışan, üreten emekçi kesimlerine herhangi yeni bir hak getirmediği gibi, "hak, hukuk, mağduriyet" edebiyatının arkasına gizlenmiş bir şekilde, siyasal iktidara sınırsız bir keyfiyet tanıma amacındadır.

AKP'nin 25 milyar dolar yalanı

Üstelik bu düzenlemeye gerekçe yapılan bilgiler de doğruyu göstermemektedir. EMO tarafından da dava konusu edilen Türk Telekom'un özelleştirmesiyle ilgili verilen örnek, gerçeklerin çarpıtılmasından ibarettir. Türk Telekom'un özelleştirilmesinin gecikmesiyle Türkiye'nin 25 milyar dolar kaybı olduğu tamamen yalan ve çarpıtmadır. Aksine, AKP iktidarı tarafından özelleştirilen Türk Telekom'un yüzde 55 hissesinin satışında, yalnızca satış fiyatı itibarıyla, Türkiye 15-20 milyar dolar kayba uğratılmıştır. Bu özelleştirmenin ve Türk Telekom'un değer tespiti altında, bugün meydan meydan "evet" oyu isteyen Başbakan'ın imzası bulunmaktadır.

Türk Telekom'un özelleştirilmesine yönelik ilk ihale 14 Aralık 2000 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Bu ihale EMO'nun da açmış olduğu dava sonucunda iptal edilmiştir. Peki bu ihalede Türk Telekom'a dönemin iktidarı tarafından biçilen değer ne kadardır? 16 Şubat 1998 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı, Türk Telekom'un o tarihteki değerini **10 milyar dolar** olarak onaylamıştır. Demek ki 1990'lı yıllarda iptal ettirilen Türk Telekom özelleştirilmesinde Türk Telekom'un yüzde 100'ü için tespit edilen değer, sadece 10 milyar dolarmış. O tarihte Türk Tele-

AKP iktidarı tarafından özelleştirilen Türk Telekom'un yüzde 55 hissesinin satışında, yalnızca satış fiyatı itibarıyla, Türkiye 15-20 milyar dolar kayba uğratılmıştır. Bu özelleştirmenin ve Türk Telekom'un değer tespiti altında, bugün meydan meydan "evet" oyu isteyen Başbakan'ın imzası bulunmaktadır.

kom'un ne kadar hissesi ihaleye çıkartılmıştır? Yüzde 33.5 hissesi. Yani satışa çıkartılan hisselerin değeri 3.4 milyar dolar. AKP neye dayanarak 25 milyar dolar zarar ettik demektedir? Bakanlar Kurulu'nun 10 milyar dolar değer biçtiği Türk Telekom'a ihaleye katılanların 75 milyar dolar teklif edeceklerini mi iddia etmektedirler? Tamamen yalan ve çarpıtmalardan oluşan bu demeçlerle, Anayasa halkoylaması sürecinde kamuoyunun yanıltılmasına davanın da tarafı olan bir kurum olarak göz yummayacağız.

Kamu zararına yol açtılar

Türk Telekom'un özelleştirilmesi için ikinci kez 1 Temmuz 2005 tarihinde ihale yapılmış ve AKP iktidarı tarafından Oger Telecoms Ortak Girişim Grubu'na Türk Telekom'un yüzde 55 hissesi devredilmiştir. Bu ihale için AKP Hükümeti'nin Türk Telekom'a biçtiği değer ne kadardır? Türk Telekom'un değeri fahiş bir şekilde düşüş mü göstermiştir? Hayır. 23 Haziran 2005 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, Türk Telekom'un yüzde 100 hissesinin değerini en az **9 milyar ABD Doları** olarak belirlemiştir. Bu kararın altında Başbakan'ın da imzası bulunmaktadır. Türk Telekom'un yüzde 55 hissesi için ihale sonucunda ne kadar teklif edilmiştir? Yüzde 100 hisse için 11.9 milyar dolar. Yani AKP Hükümeti'nin 9 milyar dolar olarak belirlediği değer, ihale sonucunda 11.9 milyar dolar olarak gerçekleşmiş ve 1990'lı yıllarda Bakanlar Kurulu kararıyla biçilen değerın üzerine çıkmıştır.

AKP, yıllar içinde Türk Telekom'un değerinin düştüğünü ve engellemeler nedeniyle Türkiye'nin zarar ettiğini iddia etmektedir. Peki Türk Telekom'la aynı tarihlerde özelleştirilen başka ülkelerdeki daha değer-siz şirketler ne kadar bedelle özelleştirilmiştir? Türk Telekom'un ihalesinden 10 gün önce yüzde 26 oranındaki hissesi özelleştirilen Pakistan Telekom'un yüzde 100 hissesi 10 milyar dolara tekabül edecek şekilde satılmıştır. Pakistan Telekom, Türk Telekom'un dörtte biri büyüklüğünde bir şirkettir. Bu kıyaslama bile Türk Telekom'un özelleştirildiği tarihteki piyasa değerinin 40 milyar dolar seviyelerinde olduğunu göstermektedir. AKP Hükümeti bizzat kendi eliyle belirlediği değer tespiti nedeniyle, Türkiye'nin 15-20 milyar dolar zarar etmesine neden olmuştur.

1999 yılında Anayasa'da tahkimle ilgili düzenleme yapılırken de o günkü siyasal iktidar 30 milyar dolar yabancı sermayenin kapıda beklediğini, tahkim şartının sözleşmelere konulmasının sağlanmasıyla birlikte Türkiye'nin yatırım cenneti olacağını ileri sürmüşlerdi. Bu yönde bir gelişme olmadığı gibi, kamu hizmeti imtiyaz sözleşmelerine konulan tahkim koşulları nedeniyle Türkiye yüz milyonlarca dolar tazminata mahkum olmuştur ve milyar dolarlara ulaşan yüksek meblağlar içeren bir çok tahkim davası da halen devam etmektedir. Bu durum da göstermektedir ki, Türkiye'nin ekonomik kayıpları ve kamuya ödetilen

bedeller dert edilmemekte, küresel sermayeyle yapılacak keyfi anlaşmaların denetimden kaçırılması hedeflenmektedir. Eğer gerçekten ekonomik kayıplar göz önüne alınmış olsaydı, bugün referandumla götürülen Anayasa paketi içerisinde, 1999 yılında eklenen tahkimle ilgili düzenlemelerin iptaline yönelik düzenlemeler bulunurdu. Demokratik bir meslek örgütü olarak, Anayasa'dan tahkimle ilgili düzenlemenin çıkartılması yönünde bir değişiklik yapılmasını da kaçınılmaz olarak gördüğümüzü belirtmek istiyoruz.

Gerek EMO olarak açtığımız gerekse başkaca demokratik kitle örgütleri tarafından siyasi iktidarların keyfi özelleştirme işlemlerine karşı açılan davalarla, büyük miktarlarda **kamu zararının önlenmesi** söz konusu olmuştur. Örneğin Türk Telekom'un GSM işletmecisi şirketlerle imzalamış olduğu arabağlantı anlaşması EMO tarafından yargı önüne götürülerek, AKP'nin hoşuna gitmediği anlaşılan kamu yararı gerekçesiyle iptali sağlanmıştır. Başbakan Tayyip Erdoğan, kamunun katrilyonlarca

1999 yılında Anayasa'da tahkimle ilgili düzenleme yapılırken de o günkü siyasal iktidar 30 milyar dolar yabancı sermayenin kapıda beklediğini, tahkim şartının sözleşmelere konulmasının sağlanmasıyla birlikte Türkiye'nin yatırım cenneti olacağını ileri sürmüşlerdi. Bu yönde bir gelişme olmadığı gibi, kamu hizmeti imtiyaz sözleşmelerine konulan tahkim koşulları nedeniyle Türkiye yüz milyonlarca dolar tazminata mahkum olmuştur.

T.C.
BAŞBAKANLIK
ANUNLAR ve KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BAKANLAR KURULU KARARI

10794

Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi hisselerinin;

a) % 100'üne tekabül eden değerinin, Değer Tespit Komisyonu raporunun sonuç bölümünde belirtildiği üzere, en az 10 Milyar ABD Doları olduğunun onaylanması,

b) Kanunen satışı öngörülen bölümden, % 20'ye kadar olan kısmının uluslararası telekomünikasyon işletmecilerinden müteşekkil stratejik bir çekirdek ortaklığa, uygun yönetsel hak verilerek, blok olarak satılması ve geri kalan kısmın ise blok satışla eşanlı veya müteakiben ihale Komisyonunun tavsiye edeceği süre içinde yurt içi ve yurt dışı sermaye piyasalarında halka arz yöntemiyle satılması,

c) Kanunda belirtilen % 5'lik bölümün, T.C. Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü ile Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi çalışanları ve küçük tasarruf sahiplerine, yurt içi sermaye piyasalarında halka arz yöntemi ile satılması, bu satışın yurt dışı sermaye piyasalarında gerçekleştirilecek olan halka arz ile eşanlı olarak yapılması; yurt içi talep miktarının % 5'in üzerinde olması durumunda talebin yurt dışında satılacak hisse miktarından karşılanması ve sözkonusu hisselerin satılabilmesi için gerekli her türlü teşvik, kredi, iskonto vb. imkanların kullanılması;

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın görüşüne dayanan, Ulaştırma Bakanlığı'nın 6/2/1998, 13/2/1998 tarihli ve 83, 105 sayılı yazılıları üzerine, 4/2/1924 tarihli ve 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu'nun Ek 17 nci maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 16/2/1998 tarihinde kararlaştırılmıştır.

zararının kurtarıldığı bu dava ile ilgili olarak “*Dava açtık, biz kazandık, devletin zararını önledik*” yönünde açıklamalar yapabilmektedir. GSM işletmecisi şirketlerden EMO’nun açtığı dava sonucunda faiziyle birlikte yaklaşık 3.5 katrilyon lira (eski para birimi ile) 2004 yılında Hazine’ye aktarılmıştır.

Yargı kararları, AKP’nin iddia ettiğinin tersine örneklerle doludur. Örneğin TÜPRAŞ özelleştirmesinde Petrol İş Sendikası’nın açtığı dava üzerine Danıştay’ın iptal ettiği ihalede yüzde 66’sı için 1.3 milyar dolar verilen TÜPRAŞ’ın yüzde 51 hissesi için 8 ay sonra yapılan ihalede 4 milyar 140 milyon dolar fiyat verilmiştir. Dolayısıyla Danıştay’ın özelleştirme işlemlerini hukuka ve kamu yararına uygun yapılmadığı için iptal etmesiyle zarara neden olduğu iddiası gerçeklikle bağdaşmamaktadır. Kaldı ki ortada ekonomik bir zarar varsa bu zararın sorumlusu da hukuki denetim yapan yargı değil, hukuka ve kamu yararına aykırı işlem yapan ilgili idarelerdir. Ayrıca kamu yararı, iktidarın algıladığı gibi yalnızca ekonomik getiri ile ölçülecek bir kavrama da indirgenemez. AKP Hükümeti, kendi hukuksuz işlemlerinin sorumluluğunu yargıya yıkmakta, yargısal denetimin önünü keserek, iddia ettikleri gibi “*milletin egemenliğini*” değil, kendi keyfi yönetimini egemen kılmak istemektedir.

Gerek EMO olarak açtığımız gerekse başkaca demokratik kitle örgütleri tarafından siyasi iktidarların keyfi özelleştirme işlemlerine karşı açılan davalarla, büyük miktarlarda kamu zararının önlenmesi söz konusu olmuştur.

23/06/2005 Tarihli ve 2005/9050 Sayılı
Kararnamenin Eki

KARAR

Madde 1- Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi hisselerinin % 100’üne tekabül eden değerinin, en az dokuzmilyar ABD Doları olarak belirlenmesi kararlaştırılmıştır.

Madde 2- Bu Karar Karamame tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3- Bu Kararı Bakanlar Kurulu yürütür.

Danıştay'a alternatif ombudsmanlık modeli

İktidar partisi temsilcileri sürekli olarak Danıştay'ı hedef almaktadırlar. Başbakan hakkında eleştiri içeren sözler nedeniyle yazarlar, karikatüristler yargılanırken, hukuk devletinin güvencesi olan yargı kurumlarının miting alanlarında bizzat Başbakan tarafından yuhalattırılması kabul edilemez. AKP iktidarına yakın yandaş medya organları tarafından, Danıştay ve idari yargı kurumları sürekli hedef gösterilmiş, görevlerini yapıyor olmaları nedeniyle suçlanmışlardır. Böylesi bir ortam içerisinde idari yargı ve Danıştay'ın yargısal denetim yetkisinin sınırlandırılmaya çalışıldığı görmezden gelinemez.

AKP iktidarının hazırladığı anayasa değişiklik paketiyle idari yargının, idari işlem ve kararlar üzerindeki hukuki denetim yetkisi sınırlandırılıp, zayıflatılmak istenmektedir. Diğer yandan Kamu Denetçiliği Kurumu ile idarenin işleyişine ilişkin vatandaşların şikayetlerine çözüm merci oluşturulduğu görüntüsü yaratılmaktadır. Bu modelle iktidarın idari uygulamalarını denetlemeye yönelik olarak yine iktidarın egemenliğinde belirlenecek bir yapı öngörülmektedir. Yargısal denetime alternatif gibi böyle bir ombudsmanlık makamının kurulması güçler ayrılığı sistemini ve Türkiye'deki idari yargı mekanizmasını bozacak bir adımdır. Anayasa değişikliğinde Kamu Başdenetçisi'nin de TBMM tarafından 4 yıllığına ilk 2 oylamada üye tamsayısının 3'te 2, üçüncü oylamada ise üye tamsayısının salt çoğunluğu ile seçilmesi düzenlenmiştir. AKP iktidarı döneminde 2006 yılında çıkarılan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nu iptal eden Anayasa Mahkemesi, yasama organına bağlı olarak böyle bir teşkilat kurulamayacağına hükmetmiştir. Yani AKP Hükümeti, yargı kararlarını uygulamak yerine hukuksuz işlemlerine uygun günü birlik yasa çıkarma politikasını, yasalarının iptali karşısında Anayasa değişikliğiyle çözmeye çalışmaktadır.

ÜST YARGIYA ANAYASA DARBESİ

Anayasa Mahkemesi'nde kadrolaşma girişimi

Anayasa Mahkemesi ile ilgili değişiklikler incelendiğinde, mahkemenin üye sayısı artırılarak, üye bileşeninde değişiklik yapılmasının hedeflendiği, demokratik bir ilerleme adına herhangi bir düzenleme getirilmediği görülmektedir. Anayasa Mahkemesi ile ilgili değişiklikleri özetleyecek olursak:

- Anayasa Mahkemesi'nin 11 olan üye sayısı 17'ye yükseltilmektedir.
- Mahkemenin tüm üyelerini Cumhurbaşkanı seçerken, yeni düzenlemeyle 3 üye TBMM tarafından geri kalan 14 üye ise yine Cumhurbaşkanı tarafından seçilmektedir.
- Cumhurbaşkanı 8 üyeyi Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, Sayıştay ve YÖK'ün gösterdiği adaylar içinden, geri kalan 3 adayı ise herhangi bir kurumun aday göstermesi olmaksızın üst kademe yöneticileri ve avukatlar arasından seçmekteydi. Cumhurbaşkanının hiçbir kurum aday göstermeden seçebileceği üye sayısı yeni düzenlemeyle 4'e çıkartılmaktadır.
- Danıştay, Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi üyeleri arasından seçilecek Anayasa Mahkemesi üye sayısı korunurken, Yargıtay, Sayıştay ve üst kademe yöneticiler ile avukatlardan seçilecek üye sayısı 1'er; YÖK'ten seçilecek üye sayısı 2 artırılmış, ayrıca Baro başkanlarının göstereceği 3 aday arasından bir serbest avukatın TBMM tarafından seçilmesi eklenmiştir.
- Mahkeme üyeleri 65 yaşına kadar görev yapabilirken, bu süre en çok 12 yıla sınırlandırılmaktadır.
- Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru hakkı getirilmekte, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurulmadan önce Anayasa Mahkemesi'ne başvurulması öngörülmektedir.
- Üye sayısı artırılan Mahkeme'nin iki bölüm ve genel kurul şeklinde çalışması öngörülmektedir.
- Anayasa Mahkemesi'nin Yüce Divan sıfatıyla yargılayacağı kişiler arasına Genelkurmay Başkanı, kuvvet komutanları ve TBMM Başkanı da eklenmektedir.

Anayasa Mahkemesi'nin yapısıyla ilgili olarak şekilsel bazı değişiklikler yapılmakta, görev alanı da genişletilmektedir. Yani kamuoyunda iddia edildiği gibi Anayasa Mahkemesi'nin yetkilerinin daraltılması ya da ortadan kaldırılmasına yönelik bir adım atılması söz konusu değildir. Anayasa Mahkemesi'ne üye seçimi konusunda da yeni demokratik bir usul getirilmemektedir. 12 Eylül'le birlikte Cumhurbaşkanı'nun yetkilerinin artırılmış olması pek çok kesim tarafından parlamenter sistemin özüne uygun olmaması nedeniyle eleştirilmiş, yetkilerin sınırlandırılması tartışılmıştır. Geçmiş dönemde Cumhurbaşkanı'nun görevleri-

nin fazlalığından yakınan siyasi iktidar, bugün halkoyuna sunduğu anayasa değişikliği ile Cumhurbaşkanı'nın görevlerini artırmaktadır. AKP'nin kendi partisinden milletvekilinin Cumhurbaşkanı seçilmesiyle tavrını değiştirmiş olması ayrıca sorgulamayı gerektirmektedir. Anayasa değişikliğiyle hiçbir kurum aday göstermeksizin, Cumhurbaşkanı'nın doğrudan doğruya Yüksek Mahkeme'ye üye atayabileceği sayı artırılmaktadır. Üye sayısı artırılan Mahkeme'nin üye bileşiminde bir an önce değişiklik yapılmak istendiği görülmektedir. 12 Eylül'de yapılacak halk oylamasında kabul edilmesi halinde, Anayasa Mahkemesi'nin yeni üyeleri bir ay içerisinde seçilerek görevlerine başlatılacaklardır. Üye seçimiyle ilgili olarak Anayasa Mahkemesi tarafından oylama usulüyle ilgili iptal edilen düzenlemeler de açıkça göstermektedir ki, asıl amaç 12 Eylül Anayasası ile getirildiği iddia edilen kurumsal yapıda bir değişiklik değil, Mahkeme üyelerinin kendi yandaşlarından oluşturulması çabasıdır.

Anayasa Mahkemesi'nin yargılayacakları kişiler arasına Genelkurmay Başkanı, kuvvet komutanları ve TBMM Başkanı'nın da eklenmesi, sanki bu kişilerin yargılanacağı bir mekanizmanın hukuk sistemimizde öngörülmediği safsatası eşliğinde kamuoyuna sunulmaktadır. Oysa bugün devam etmekte olan ve Balyoz davası olarak kamuoyunda bilinen dava kapsamında Özden Örnek, İbrahim Fırtına gibi bazı eski kuvvet komutanları yargılanmakta ve haklarında yakalama/tutuklama kararları dahi verilmektedir. Mevcut hukuk sistemi içerisinde Genelkurmay Başkanı, kuvvet komutanları ve TBMM Başkanı için herhangi bir ayrıcalıklı yargılama sistemi düzenlenmemiştir. Getirilmek istenen bu düzenlemeyle bu kişilere, ayrıcalıklı bir yargılama mekanizması öngörülmektedir. Anayasa değişikliklerinin kabul edilmesi halinde Silivri'de sivil bir mahkeme olan Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanan eski kuvvet komutanlarının görevleriyle ilgili suçlamalara ilişkin yargılanmalarına ancak Anayasa Mahkemesi'nde Yüce Divan sıfatıyla devam edilmesi mümkün olacaktır.

Yargı, siyasal iktidara daha da bağımlı hale getiriliyor

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) ile ilgili düzenlemede de farklı bir durum bulunmamaktadır. Burada da aynı yöntem izlenerek Kurul'un üye sayısı artırılmaktadır. HSYK ile ilgili değişiklikleri özetleyecek olursak:

- 7 üyeden oluşan HSYK'nın üye sayısı 22'ye çıkarılmaktadır.
- Sayısı artırılan Kurul'un 3 daire halinde çalışması öngörülmektedir.
- Kurul'un başkanı olarak Adalet Bakanı görev yapmayı sürdürecektir.
- Adalet Bakanlığı Müsteşarı Kurul'un doğal üyesi olarak kalmaya devam edecektir.

- Mevcut durumda Kurul üyeleri 3'ü Yargıtay, 2'si Danıştay üyelerinin kendi aralarından seçecekleri her bir üyelik için 3'er aday içerisinde Cumhurbaşkanı tarafından seçilmekteydi. Değişiklikle Yargıtay ve Danıştay üyeleri arasından seçileceklerin sayısı korunurken, Cumhurbaşkanı'na hiçbir kurum aday göstermeden HSYK'ya üye seçebileceği kontenjanlar ayrılmıştır. Kurul'un 4 üyesi Cumhurbaşkanı tarafından re'sen yükseköğretim kurumlarının hukuk dallarında görev yapan öğretim üyeleri ile avukatlar arasından seçilecektir. 1 üye Türkiye Adalet Akademisi Genel Kurulu'nca, 7 üye adli yargı hakim ve savcılar arasından, 3 üye ise idari yargı hakim ve savcılar arasından seçilecektir.
- Kurul kararlarına karşı yargı yoluna başvurulamazken, yalnızca meslekten çıkarma cezaları için yargı yoluna başvurulabileceği düzenlenmektedir.
- Kurul'a bağlı Genel Sekreterlik oluşturularak, HSYK kurumsal hale getirilmektedir. Kurulun Genel Sekreteri ise Adalet Bakanı tarafından atanacaktır.
- Mevcut Anayasa'da Adalet Bakanı yalnızca Kurul'un başkanı olarak anılırken; yeni düzenlemede, Kurulun başkanı olarak Kurul'un yönetimi ve temsilinin de Adalet Bakanı'nda bulunduğu hüküm getirilmektedir.

HSYK ile ilgili değişiklikler yorumlandığında, yargı organının bağımsızlığı ya da tarafsızlığı sonucunu doğuracak herhangi bir içerik taşımadığı, aksine yargı organının bir bütün olarak yürütme organına sıkı sıkıya bağlandığı görülmektedir. Kamuoyunda sürekli olarak bir "vesayet" yönetiminden bahsedilerek, Anayasa değişikliği ile birlikte yasama ve yürütme organlarının vesayetten kurtarılacağı ileri sürülmektedir. Anayasa'da yapılmak istenen değişiklikler ele alındığında, kaldırıldığı iddia edilen "vesayet" in, yürütme organının eylem ve işlemlerinin hukuka uygunluğunun denetimi olduğu anlaşılmaktadır. Yeni Anayasa değişikliğinin kabul edilmesi halinde, söylenenin aksine yargı organının bir bütün olarak yürütme organının "vesayeti" altına girmesi söz konusu olacaktır. Yargı organının en üstünde yer alan HSYK'nın yapısı, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı açısından en önemli unsur oluşturmaktadır. Yargı bağımsızlığı açısından Adalet Bakanı ve Müsteşarı'nın HSYK'dan çıkartılması ve Kurul'un yalnızca

HSYK ile ilgili değişiklikler yorumlandığında, yargı organının bağımsızlığı ya da tarafsızlığı sonucunu doğuracak herhangi bir içerik taşımadığı, aksine yargı organının bir bütün olarak yürütme organına sıkı sıkıya bağlandığı görülmektedir.

yargı organlarından seçilecek hakimler ve savcılardan oluşturulması gerektiği yıllardır dile getirilmektedir. Böyle bir düzenleme yapılmadığı gibi tam tersine Adalet Bakanı'nın Kurul başkanı olarak yetki ve görevleri artırılmakta, Cumhurbaşkanı tarafından yargı organları dışından re'sen atanan kişilerle Kurul yapısı yürütme organına daha da bağımlı kılınmaktadır. Referanduma "hayır" oyu verilmesi ile 12 Eylül Anayasası ile başlayan yargı üzerinde yürütmeye vesayeti kurulmasına ilişkin girişimlere "dur" denilecektir.

Askeri yargıdaki sorunlar çözülüyor mu?

Askeri yargı ile ilgili olan 156. ve 157. maddelerdeki değişikliklerin, askeri yargı düzenine ilişkin önemli bir yenilik getirdiğinden de söz edilemez. 156. maddede Askeri Yargıtay'ın, 157. maddede ise Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin kuruluşu ve işleyişi ile ilgili çıkartılacak olan yasaların, sayılan diğer kriterler yanında "askerlik hizmetlerinin gereklerine göre" düzenleneceği hükümleri Anayasa'dan çıkartılmıştır. 145. maddede askeri yargının görev alanı daraltılmaktadır ki, bu hüküm Anayasa değişikliği ile ilgili olumlu olduğu yorumları yapılabilecek düzenlemeyi oluşturmaktadır. "Devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlara ait davalar her halde adliye mahkemelerinde görülür" denilerek, asker kişilerin sayılan suçlarla ilgili yargılanmalarının sivil mahkemelerce görüleceği açıkça belirtilmiştir. Bu değişiklik olumlu görünmekle birlikte, HSYK'nın yapısına ilişkin değişikliklerin, özellikle yargı gücünün yürütmenin güdümüne sokulmasına yönelik girişimler, askeri yargı ile ilgili bu düzenlemeyi demokratikleşme adına desteklenir olmaktan uzak tutmaktadır. Askeri yargının kapsamından çıkarılan konuların bu kez de iktidara bağımlılığı artırılan sivil yargıya emanet edilmesi durumu söz konusudur ki, bu nedenle bu değişikliğin de olumlu olarak değerlendirilmesi mümkün olamamaktadır. Kaldı ki Türk Silahlı Kuvvetleri'nin en üst kademesinde bulunan Genelkurmay Başkanı ve kuvvet komutanlarının artık Yüce Divan sıfatıyla Anayasa Mahkemesi'nde yargılanacak olmaları, darbe teşebbüslerini önleme adına getirildiği ileri sürülen bu düzenlemenin sonuç doğurmayacağını göstermektedir.

12 Eylül'e "hesaplaşma" yalanı

Anayasa değişikliği ile ilgili olarak kamuoyuna sunulan en önemli düzenleme, Anayasa'nın geçici 15. maddesinin yürürlükten kaldırılması gösterilmektedir. Bu maddenin kaldırılması, özellikle 12 Eylül Darbesi'nden etkilenen kesimleri hayırhah bir tutum içerisine sürüklemektedir. 12 Eylül darbecilerinin yargılanmasına engel getiren bu Anayasa hükmünün kaldırılması, şeklen bir olumluluk getirmekte olup, iktidar partisi mensuplarının ileri sürmüş olduğu gibi 12 Eylül darbesiyle hesaplaşma anlamı taşımamaktadır. Geçici 15. maddenin yürürlükten kaldırılması darbecilerin yargılanmasının önünü de açmamaktadır. Gerek zamaşımı gerekse mevcut ceza yargılamasına ilişkin düzenlemelerdeki sanığın lehine olan kanun hükümlerinin uygulanması

gibi hukuki nedenlerle, fiili herhangi bir getirisi bulunmayan düzenlemenin demokratikleşme ve 12 Eylül'ü ortadan kaldıracak adım gibi sunulmasının hiçbir samimiyet taşımadığı açıktır.

12 Eylül'le ve onun yarattığı hukukla hesaplaşmak isteniyorsa, 12 Eylül'ün askeri mahkemelerinde başlayan ve halen devam etmekte olan 12 Eylül yargılamalarını sonlandıracak, 12 Eylül'de mağdur olduğu hatırlanan kişi ve toplulukların memnu haklarını iade edecek, bu kişilerin özellikle siyaset yapmalarının önündeki engelleri kaldıracak yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Başbakan hakkındaki siyasi yasak 2002 yılında Anayasa değişikliği ile derhal kaldırılarak milletvekili seçilmesi ve başbakan olması sağlanmışken, 12 Eylül mahkemelerinde yargılanarak hüküm giyen on binlerce kişinin siyasi yasakları için hiçbir adım atılmamaktadır. Bir yandan 12 Eylül uygulamaları ve hukuku devam ederken ve siyasi iktidarın demokratikleşme adına bu sorunları çözmesi gerekirken, hiçbir somut anlamı olmayan düzenlemeyle 12 Eylül mağduriyetinden bahsedilmesi ve bu yolla Anayasa değişikliğine destek istenilmesi inandırıcı bulunmamaktadır.

Başbakan hakkındaki siyasi yasak 2002 yılında Anayasa değişikliği ile derhal kaldırılarak milletvekili seçilmesi ve başbakan olması sağlanmışken, 12 Eylül mahkemelerinde yargılanarak hüküm giyen on binlerce kişinin siyasi yasakları için hiçbir adım atılmamaktadır.

Demokratikleşmeden eser yok

Son bir yıldır ülke gündemini, ne içerdiği bilinmeyen, “demokratik açılım” söylemleriyle meşgul eden siyasal iktidar, çok önemli demokratik gelişmeler sağlayacağını ileri sürdüğü Anayasa değişikliği kapsamına, “demokratik açılımı” çağrıştıracak bir düzenleme dahi eklememiştir. Halkın Anayasa değişikliğiyle ilgili temel beklentisi olan seçim barajlarının düşürülmesi, milletvekili dokunulmazlıklarının kaldırılması, siyasi partiler yasasının demokratikleştirilmesi, YÖK'ün kaldırılması, Kürt sorununu da kapsayacak demokratik hak ve özgürlüklerin genişletilmesi gibi konularda da hiçbir adım atılması söz konusu değildir.

Halkın Anayasa değişikliğiyle ilgili temel beklentisi olan seçim barajlarının düşürülmesi, milletvekili dokunulmazlıklarının kaldırılması, siyasi partiler yasasının demokratikleştirilmesi, YÖK'ün kaldırılması, Kürt sorununu da kapsayacak demokratik hak ve özgürlüklerin genişletilmesi gibi konularda hiçbir adım atılması söz konusu değildir.

1982 Anayasası'nın antidemokratik hükümlerinin ayıklanması, yargı denetimi itibariyle başka hangi anlama gelmektedir? Bilindiği gibi geçtiğimiz yıl AKP Hükümeti Mersin'de bir nükleer güç santrali kurulması için ihaleye çıkmış, tek yarışmacının katıldığı ihaleyi, fahiş fiyat teklifine rağmen sonuçlandırmak istemişti. Danıştay tarafından ilgili yönetmeliğin kimi maddelerinin yürütülmesinin durdurulması üzerine iptal edilmek zorunda kalınan ihale sonrasında, aynı işlemler bu kez yargı denetiminden kaçırılmak amacıyla uluslararası anlaşma yoluyla devam ettirilmiş ve TBMM'de tüm muhalefetin karşı duruşuna rağmen Rusya'yla yapılan anlaşma onaylanmıştır. AKP iktidarının her türlü denetimden kaçma eğiliminin örneği olan bu gelişmede olduğu gibi yargı denetiminden kaçırılmak istenen iktidar tasarruflarının ülke için geri dönülmez zararlara yol açmaması amacıyla, Anayasa'da belirli konulardaki uluslararası anlaşmaların da yargı denetimine tabi olacağına dair düzenleme yapılması gerekmektedir. Demokratik hukuk devleti, bütün kararlarında hukukla bağlı olan ve yargı denetimine açık olan devlettir. Anayasa'da yargı reformu yapılması, 12 Eylül darbesinin izlerinin silinmesi ancak bu yönde yapılacak değişikliklerle olanaklı olabilir. Aksine, idari işlemlere giderek daha fazla alanda yargı yolunun kapatılması, 12 Eylül baskıcı rejiminin devam ettirilmesi anlamına gelir.

TEMEL HAKLAR PAKETE DOLGU MALZEMESİ

Anayasa değişikliğine ilişkin 5982 sayılı Kanun, yürütme maddesi dahil 26 maddeden oluşmakta ve Anayasa'nın 24 maddesinde değişiklik öngörmektedir. Kimi maddelerin değiştirilmesinde anlam ve önem bulunmadığı, bu maddelerle yapılan düzenlemelerin kanun ya da uluslararası anlaşma düzeyinde zaten var olduğu bilinmekte; özellikle çocuk istismarının önlenmesi gibi kimi maddelerin halkoyuna sunulması da ciddiyetten uzak bir çaba olarak kalmaktadır. Zaten var olan ve aksine bir hüküm tesis edilemeyecek temel insan haklarıyla ilgili hukuki düzenlemelerin halka sorulması abesle iştirigaldir ve Anayasa değişikliğinin gerçek hedefinin sorgulanmasını gerektirmektedir. Anayasa'nın eşitlik ilkesiyle ilgili 10'uncu, kişisel verilerle ilgili 20'inci, çocuk haklarıyla ilgili 41'inci, uluslararası sözleşmelerle kazanılmış hak olan memurların toplu sözleşme hakkıyla ilgili 53'üncü ve 128'inci maddeleri bu kapsamda olup; devletin kendiliğinden, maddelerde yapılan düzenlemelerin daha fazlasını tanınması gereken hakları içermektedir.

Suya yazılan sendikal haklar

Sendikal haklara ilişkin 51 ve 54. maddelerde yapılan değişiklikler, yeni ve olumlu bir hak tesis etmekten uzaktır. Anayasa değişikliğiyle birden fazla sendikaya üye olunması yasağının kaldırılması; mevcut ortamda bile çalışanların sendikalı olma hakkı engellenirken, sendikalı olan çalışanların işlerine son verilirken, çalışanların yarısının sendikalı olmak bir yana tamamen kayıtdışı çalıştırıldığı ortamda bir sendikaya bile üye olunamazken, kağıt üzerinde birden fazla sendikaya üye olunması hakkı herhangi bir anlam ifade etmemektedir. Sendikalı çalışanların siyasi amaçlı grev ve eylem yapamayacaklarına ilişkin Anayasa'daki sınırlandırmaların ve grev sırasında işyerine kişilerin verdiği zarardan sendikaların sorumlu tutulmasına ilişkin hükmün kaldırılması da yine mevcut ortamda ekonomik temelli grev ve eylemlere karşı yürütülen sert tavır karşısında hiçbir anlam ifade etmemektedir. En son yaşanan örnek TEKEL işçilerine yapılan sert müdahale, işçilerin kendi konfederasyon binalarına bile ulaşmalarının engellenmesidir. Özetle, sendikal hakların genişletildiği iddiası da siyasi iktidarların özelleştirmeler, sosyal güvenlik ve çalışanların haklarına yönelik düzenlemelerde yaptıkları değişiklikler başta olmak üzere sürdürdükleri ekonomik ve sosyal

Sendikal hakların genişletildiği iddiası da siyasi iktidarların özelleştirmeler, sosyal güvenlik ve çalışanların haklarına yönelik düzenlemelerde yaptıkları değişiklikler başta olmak üzere sürdürdükleri ekonomik ve sosyal politikalar nedeniyle göstermelik olmaktan bile uzaktır.

politikalar nedeniyle göstermelik olmaktan bile uzaktır. Ne yazık ki ülkemizde çalışanların örgütlenme hakkının ötesinde, iş güvenliği ve iş güvencesi dahi sağlanamamakta, pek çok çalışan iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle hayatlarını kaybetmektedir.

Anayasa değişiklik paketiyle memurlar ve kamu görevlileri için tanınan toplugörüşme hakkının adı toplusözleşme olarak değiştirilmektedir. Grev hakkı tanınmaksızın toplugörüşmenin adı değiştirilse bile toplusözleşme hakkı getirmeyeceği açıktır. Ayrıca esnek çalışma koşulları içerisinde memurlar da iş güvencesi tırpanlanarak, çeşitli esnek çalışma biçimlerine dahil edildikleri için toplusözleşme yapılacak kesim de giderek daralmaktadır.

Ekonomik Sosyal Konsey mi kuruluyor?

Anayasa'nın 166. maddesine eklenen hükümler Ekonomik ve Sosyal Konsey'in kurulmasıyla ilgilidir. Ekonomik ve Sosyal Konsey, 2001 yılında 4641 sayılı "*Ekonomik ve Sosyal Konseyin Kuruluşu, Çalışma Esas ve Yöntemleri Hakkında Kanun*" ile zaten kurulmuştur. Ancak Ekonomik ve Sosyal Konsey'in çalışmaları yasa hükümlerine rağmen AKP tarafından engellenmekte ve konsey toplanamamaktadır. Halen var olan ve işlevlerini yerine getirmesi yönünde hiçbir adım atılmayan Ekonomik ve Sosyal Konsey'e ilişkin Anayasa'ya hüküm eklenmesi nasıl bir anlam ifade edebilir? Zaten yasal düzenlemesi mevcut olan bu konunun da ileri bir adım sayılması ve bu nedenle Anayasa değişikliğinin tümüne "evet" oyu istenilmesi de "cambaza bak" kurnazlığından öte bir anlam taşımamaktadır.

Uyarı ve kınamaya yargı denetimi

Anayasa'nın 129. maddesinin üçüncü fıkrasında devlet memurlarıyla ilgili olarak "*Disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz*" şeklindeki değişiklik ile uyarı ve kınama cezalarının yargı önüne taşınmasını engelleyen yasaların dayanağı ortadan kaldırılmış olmaktadır. Bu olumlu bir adım olarak görülmeyle beraber, mevcut anayasadaki "*Uyarı ve kınama cezalarıyla ilgili olanlar hariç, disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz*" hükmü memurun yargıya başvurusunu engelleyen düzenlemelerin nedeni değildir. Yani siyasal iktidar isterse kimi yasalarda bulunan bu tür cezalar için memurun yargıya başvurma hakkını engelleyen hükümleri yasa değişikliğiyle kolayca çözümlenebilecekti. Dolayısıyla yasal düzeyde yapılacak değişikliklerle halledilebilecek bir yasağın kaldırılmasının, Anayasa değişikliği yoluyla halk oylaması konusu yapılması da olumlu bir adım olarak sunulamaz. Ne yazık ki bu düzenleme de AKP iktidarının anayasada kendisinin istediği değişikliklerin yapılması için dolgu malzemesi olarak kullandığı bir düzenlemeden başka bir anlam ifade etmemektedir. Anti demokratik

olan ve hukuk devleti ilkesini zedeleyen bu yargı yoluna başvurma yasağını yasa düzeyinde kaldıracak gerekli adımlar hemen atılmalıdır.

Kişisel verilerin güvenliği

Anayasadaki “özel hayatın gizliliği” başlıklı maddeye kişisel verilerin korunmasıyla ilgili düzenlemeler eklenmesi öngörülmektedir. Bu düzenlemeler kamuoyunda çokça tartışma yaratan fişlemeler ve kişisel verilerin dolandırıcılık gibi kötü amaçlarla kullanılmasına engel oluşturmuş görüntüsü yaratılmaktadır. Ancak düzenlemedeki “*Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir*” hükmüyle, kişisel verilerin tutulmasına ilişkin istisnalar belirsiz bırakılmaktadır. Yani kanunlarda yapılacak düzenlemeler ile kişisel verilerin korunacağına ilişkin Anayasa hükmü geçersiz kılınabilecektir. Oysa ki mevcut Anayasa’da özel hayatın gizliliği, dokunulamaz, temel bir haktır ve ancak kamu düzeni, genel sağlık gibi sebeplere bağlı olarak, yargı kararıyla sınırlanabilir. Bu hakkın alt unsurlarından biri olan kişisel verilerin işlenmesi konusu ise söz konusu anayasal değişikliklerle anayasal güvenceden yoksun bırakılmaktadır. Kişinin açık rızası dışında bu bilgilerin kanunla işlenebileceği düzenlemesi hakkın özüne aykırıdır.

Kaldı ki getirilen düzenleme bir hak olarak ileri bir adım olarak değerlendirilse bile, AKP Hükümeti’nin icraatı ile çelişki oluşturmaktadır. Adalet Bakanlığı’nun hazırladığı “*Kişisel Verilerin Korunması Kanun Tasarısı*”, Nisan 2008 tarihinden bu yana TBMM Adalet Komisyonu’nda bekletilmektedir. Mevcut Anayasa kapsamında yapılabilecek yasal düzenlemenin 2 yılı aşkın süredir gündeme alınmaması konuya ilişkin duyarlılığın “gerçekliğini” göstermektedir. Referandumda “evet” oylarını artırma amacı ile pakete alındığı anlaşılan düzenlemenin temel hak ve özgürlükler kapsamında olduğu düşünüldüğünde, referanduma sunulması bile başlı başına sakıncalar içermektedir. Kişisel verileri korumak için Adalet Bakanlığı’nın hazırladığı taslağın kanunlaşmasına engel olan anlayışın, Anayasa değişikliği konusunda ne kadar samimi olduğu ortadadır.

Ayrıca kamu güvencesinde olması gereken adres, kimlik numarası, vergi numarası, nüfus bilgileri gibi temel kişisel verilerin AKP iktidarı döneminde piyasada alınıp satılır bir meta haline getirildiği ortaya çıkmıştır. Kişisel verilerimizi korumayan bir iktidarın Anayasa ile kişisel verilerin korunmasını talep etme hakkımızı tanıdığını iddia etmesi de en hafif deyişimle gülünçtür.

Yine Anayasa’nın 23. maddesindeki vatandaşlık ödevini yapmamış olan vatandaşların yurtdışına çıkış yasağını kaldırmak için anayasa değişikliği zorunlu olmayıp, bir yasa değişikliği ile de bu düzenlemenin yapılabilmesi olanağı bulunmaktadır.

AKP'den "dokunulmazlıktaki eşitsizliğe" müdahale

Yapılan anayasa değişikliklerinde milletvekillerinin yargılanmaları önünde engel oluşturan dokunulmazlıklar kaldırılmazken, partisinin temelli kapatılmasına beyan ve eylemleriyle sebep olduğu Anayasa Mahkemesi kararında belirtilen milletvekilinin milletvekilliğinin düşürülmesini düzenleyen hüküm yürürlükten kaldırılmaktadır.

Anayasa AKP'nin yap-boz tahtası

Daha önce 21 Ekim 2007 tarihli referandum oylamasıyla Anayasa'nın 77. Maddesi değiştirilmiştir. Bu değişiklik ile milletvekili seçim süresi 5 yıldan 4 yıla indirilmiş, ancak Anayasa'nın 94. maddesinde yer alan Meclis Başkanı'nın görev süresinin 5 yıldan 4 yıla indirilmesi unutulmuştur. Referanduma sunulan değişiklik paketinin 10. maddesiyle, daha önce unutilan bu düzenlemeye yer verilmektedir. Bu madde, AKP'nin Anayasa düzenlemelerine yaklaşımındaki ciddiyetsizliğinin bir göstergesidir. AKP halkın verdiği iktidar gücünü anayasayı yap-boz tahtasına dönüştürmek için kullanmaktadır.

SONUÇ

Anayasa değişiklikleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde öncelikli olarak yargının hedef alındığı görülmektedir. Demokratik işleyişin temeli olan kuvvetler ayrımı ilkesine müdahale anlamına gelen bu değişiklikler ile iktidarın kontrolsüz bir güç arayışında olduğu anlaşılmaktadır. Temel hak ve özgürlüklerin öncelikli olarak güvencesi hukuk devleti ilkesidir. Yargı bağımsızlığı ve iktidarın denetlenebilirliğini ortadan kaldıran bir anayasa değişikliği ile getirildiği iddia edilen hakların kullanılabilirliğini engellemektedir.

Yargıya yönelik düzenlemeler dışındaki anayasa değişikliği paketinde yer alan diğer hükümler ise mevcut hakların bile güvence içerisinde yaşamda yer bulamadığı bir ortamda anlamlı olamamaktadır. TBMM’de grubu bulunan partilerin itiraz etmediği, simgesel de olsa iyileştirmeler sağlayan değişikliklerin çoğu zaten uygulamada olan veya yasalarla güvence altına alınması gereken temel hak ve özgürlüklere ilişkindir. Bu nedenle ileri adımlar olarak nitelendirilen bu maddelerin büyük kısmının Anayasa’ya işlenmesi reform olarak değerlendirilemez. Anayasa paketine bu maddeler dolayısıyla “*evet*” oyu verilmesi ise yargı bağımsızlığını etkileyen ve iktidarların faaliyetlerinin denetlenememesine yol açacak değişiklikleri de hayata geçirecektir. Bu durum ise getirilen olumlu düzenlemelerin yaşam içerisinde yer bulabilmesi önünde başlı başına bir engel oluşturmaktadır. Dolayısıyla bırakın verilen hakların güvence altına alınmasını, mevcut hakların güvencesini oluşturan hukuk devleti üzerinde ciddi bir tahribata yol açacak yargı bağımsızlığını daha da olumsuz noktalara götürecek olan bu anayasa değişiklik paketine “*evet*” denilmesi mümkün değildir. 12 Eylül darbesinin yaratmaya çalıştığı “*denetlenemeyen, sorgulayamayan iktidar*” kavramına karşı bugüne kadar yürütülen mücadelenin sona erdiğini tescilleyecek olan bu değişiklikleri reddetmek, tüm yurttaşların birincil görevidir. Tüm meslektaşlarımızı, 12 Eylül rejimini pekiştirecek, kontrolsüz güç oluşumunu hedefleyen bu değişiklik paketine karşı “**HAYIR**” oyu vermeye çağırıyoruz.

